

Rys historyczny

Por. Stanisława Augusta Grabdy ps. „Bem”, twórcy i dowódcy dwóch oddziałów partyzanckich Narodowych Sił Zbrojnych NSZ i dowódcy kompanii Brygady Świętokrzyskiej (B.Ś.) podczas II wojny światowej

Stanisław A. Grabda ur. 03.12.1916 roku w Przededworze k/Chmielnika. Szkołę Powszechną ukończył 1930r. w Chmielniku, a Gimnazjum im. Św. Stanisława Kostki w Kielcach. w 1938r. Następnie wstąpił do szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty w Kielcach. po ukończeniu której wcielony został do 4p.p. w Kielcach w Kielcach. na stanowisko d-cy plutonu.

Po wybuchu wojny 4p.p. włączony został do II Dywizji piechoty Armii Łódź. Podczas walk tejże armii ppor. Stanisław Grabda został ranny i zabrany do niewoli niemieckiej.

Okoliczności umożliwiły mu ucieczkę i powrót do domu. Myślał o dalszej walce poprzez włączenie się do konspiracji. Nawiązał kontakt z kolegami Wacławem i Stanisławem Michalskimi w Pierzchnicy, Zdzisławem Zelniskim w Smogorzwi, Ścisło Władysławem i Sołtysiakami z Gnojna oraz Feliksem Korusem z Glinki. Kontakty te umożliwiły Mu wstąpienie do Związku Jaszczurczego (Z.J.). Oddelegowany przez Z.J. do Narodowej Organizacji Wojskowej przyjmuje ps. „Vir-olszyna”, a potem „Bem”.

Organizował podstawowe struktury konspiracyjne od Kraśnika (lubelskie) poprzez powiaty południowej części woj. kieleckiego.

Lata 1939-1942 to okres kiedy na terenie Polski zawiązywało się wiele drobnych organizacji zbrojnych, niektóre wręcz o charakterze przestępczym. Ten stan chaosu spowodował, że komendy Związki Walki Zbrojnej – Armii Krajowej (ZWZ – AK) i Z.J – NSZ wydały walkę tym nieprawidłowościom. W międzyczasie ppor. Stanisław Grabda ps. „Bem” przestudiował program Z.J. i Deklarację NSZ. Ideowo te organizacje odpowiadały mu. Utwierdził się, że zarówno Niemcy jak i Sowietci są odwiecznymi wrogami Polski i gdy w 1942r. Komenda Powiatowa NSZ powołała do życia Grupę Zadań Specjalnych (G.Z.S), która została skoszarowana, ppor. „Bem” został mianowany z-cą d-cy tej grupy. Rozpoczął potyczki z Niemcami (Nowy Korczyn – las Magierański k/Zborowa.)

W okresie maj 1943 – sierpień 1944 zorganizował i dowodził dwoma oddziałami partyzanckimi. Od sierpnia do listopada 1944 był dowódcą kompanii w powołanej do życia Brygadzie Świętokrzyskiej NSZ, walcząc zarówno z Niemcami jak i znacznymi zgrupowaniami partyzanckimi Sowieckimi współdziałającymi z oddziałami GL.-AL.

Po wojnie w 1945r. zorganizował bazę przetrwania dla żołnierzy NSZ na górnym Śląsku później przenosząc ją w rejon Szczecina. Tam też walczone z aktywnością Polskiej Partii Robotniczej i władzą państwową.

W 1947r. nie widząc nadziei ujawnił się zawierając władzy ludowej. Założył rodzinę i zamieszkał w Gdańsku – Oliwie. Na wybór tego miejsca, stabilizacji życiowej zdecydował wzgląd oddalenia od miejsca działalności konspiracyjnej oraz zamieszkanie już tutaj przez kilkunastu podkomendnych.

Niestety prowadzona wciąż inwigilacja byłych żołnierzy podziemia za zwalczanie GL i AL. – Sowietów i powojennego aktywności politycznego i gospodarczego doprowadziła m.in. por. Stanisława Grabdę do aresztowania w styczniu 1950r.

Mimo iż rewizja mieszkania nic nie wykazała to, żona Grabdy była szereg razy wzywana na przesłuchania. Stanisław Grabda bez oczekiwanego rezultatu mimo dwu i półrocznego śledztwa, poniżany i maltretowany w więzieniach Gdańska i Kielc został osądzony na podstawie spreparowanych fałszywych dowodów. Wyrokiem Rejonowego Sądu Wojskowego skazany został w 1952r. na karę śmierci, utratę praw publicznych na zawsze oraz utratę mienia za zbrodniczą działalność na rzecz obcego państwa.

W całym okresie odosobnienia i po wyroku władze sądowe i prokuratorskie nie zezwoliły rodzinie na widzenie. Jedyny raz rodzina zobaczyła Stanisława podczas procesu sądowego i